

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “คนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่: กรณีศึกษาผู้อพยพชาวจีนในประเทศไทย ด้วยวิธีพินิจเชิงชีวประวัติ” มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แนวพินิจเชิงชีวประวัติในการศึกษา เพื่อทำความเข้าใจพลวัตการอพยพ สภาพชีวิตและการพัฒนาของคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในสังคมไทยโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นหลัก

แนวพินิจเชิงชีวประวัติ (Life History) คือเอกสารพิเศษส่วนบุคคล โดยเอกสารส่วนบุคคลทั่วไป หมายถึงอัตชีวประวัติ (Autobiography) บันทึกประจำวัน หรือสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถแสดงสภาพชีวิตของบุคคลนั้น ๆ ความเห็นต่อตัวเอง และทัศนคติต่อโลกของตัวเองหลังกาลเวลาหรือเหตุการณ์ผ่านไปแล้ว แต่การศึกษามุมมองพินิจเชิงชีวประวัติต่างกับเอกสารส่วนบุคคลทั่วไป จะพิเศษตรงที่ไม่เพียงเป็นการเล่าเรื่องของบุคคล แต่มีการชักนำจากผู้วิจัย จึงเป็นเอกสารย้อนเวลาเพื่อจะนำเสนอภาพรวมหรือบางส่วนของชีวิตของบุคคลด้วยมีผู้วิจัยเป็นผู้ชักนำ Life History ผสมด้วยเรื่องเล่าของผู้ให้ข้อมูล และมุมมองกับการจัดเรียงของผู้วิจัย ดังนั้นจึงมีทั้งทัศนะของผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลรวมกันอยู่ เป็นชีวิตที่ถูกสรรสร้างโดยสังคม Becke (1970) เห็นว่า แนวพินิจเชิงชีวประวัติไม่จำเป็นต้องศึกษาระยะเวลาตลอดชีวิตหรือช่วงเวลาเฉพาะในชีวิต แต่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นคนเลือกที่จะเจาะจงศึกษาในประเด็นไหนเป็นสำคัญ ซึ่งในงานวิจัยนี้จะศึกษาในช่วงเวลาต่างๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจอพยพมายังประเทศไทย

แนวพินิจเชิงชีวประวัติต่างกับ Ethnography (ชาติพันธุ์วรรณา) ตรงที่ไม่ต้องติดอยู่กับการถกเถียงว่า อะไรคือความจริง และจะสะท้อนให้เห็นความจริงอย่างไร หากแต่ให้ความสำคัญกับผู้ให้ข้อมูล โดยมองเขาว่าเป็นผู้อธิบายตัวเอง อาศัยวิธีการเล่าเรื่องโดยการชักนำของผู้วิจัย แล้วมาศึกษาประสบการณ์ชีวิตของผู้ให้ข้อมูลอย่างเชิงลึก และวิเคราะห์โครงสร้างระบบอธิบายโลกที่

ซ่อนอยู่ในชีวประวัติของบุคคล แล้วสร้างสรรค์โลกแห่งความเป็นจริงในโลกอัตนัย (Subjective world) ของผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นสังคมจึงมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างจิตใจของบุคคลตลอด พฤติกรรมของบุคคลย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับกฎระเบียบและประเพณีในสังคม เมื่อจะเล่าเรื่องอดีตของตนก็จะเล่าตามภาพจดจำในจิตใจ และได้แสดงให้เห็นถึงความจดจำร่วมของกลุ่มคนในสังคม ฉะนั้นแนวพินิจเชิงชีวประวัติ ไม่เพียงแต่ทำให้เข้าใจประสบการณ์และทัศนคติเฉพาะบุคคลเท่านั้น ยังสามารถสะท้อนความจดจำและค่านิยมร่วมของสังคมด้วย ขณะเดียวกันการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ตัวเองในบริบททางสังคมและประวัติศาสตร์นั้น ๆ จึงสามารถแสดงให้เห็นถึงการตอบสนองหรือโต้ตอบสังคมของผู้ให้ข้อมูลอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาเชิงลึกในช่วงระยะเวลาที่คนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ ทั้งก่อนมาและช่วงอาศัยอยู่ในประเทศไทยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ เพราะช่วงเวลาดังกล่าวเป็นจุดหักเหและประทับใจมากที่สุดในชีวิตผู้อพยพ แต่ก็ไม่ได้มองข้ามช่วงอื่น ๆ ในชีวิตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจอพยพของผู้ให้ข้อมูล เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมถูกกำหนดด้วยประสบการณ์ชีวิตของตนอยู่แล้ว โดยปรากฏการณ์คนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่เกิดขึ้นและพัฒนาในยุคที่จีนกำลังปฏิรูประบบเศรษฐกิจและเปิดประเทศ ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Transform) อย่างรวดเร็ว การวิจัยนี้จึงสามารถศึกษาปรากฏการณ์คนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่จากการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลจำนวนไม่กี่คนก็ได้ แม้ว่าผลการศึกษาที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะไม่สามารถอนุมานหรือใช้สรุปแทนประชากรของชาวจีนโพ้นทะเลทั้งหมดได้ และไม่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพรวมของปรากฏการณ์ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยด้วย แต่ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถทำให้ผู้อ่านเห็นด้วย และเสนอมุมมองใหม่ต่อการมองปรากฏการณ์ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ จนกระทั่งสร้างความเข้าใจต่อชาวจีนรุ่นใหม่ในไทย ดังสำนวนเปรียบของ Kokemohr ที่ว่า “ถ้าศึกษาน้ำหยดหนึ่งที่เก็บมาจากทะเลสาบ สิ่งที่คุณพบไม่เพียงแต่เป็นชีวิตในหยดน้ำเท่านั้น แต่รวมถึงความจริงทั้งหลายที่เกิดขึ้นในทะเลสาบด้วย” (2001: 26)

เหตุผลของการเลือกทำวิจัยด้วยแนวพินิจเชิงชีวประวัติ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่เพื่อค้นหากฎทั่วไปของปรากฏการณ์ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ หรือยืนยันสมมติฐานบางอย่าง แต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงสภาพชีวิตที่มีความหลากหลายของผู้อพยพชาวจีนรุ่นใหม่ โดยพรรณนาประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกันของผู้ให้ข้อมูลอย่างลึกและละเอียด เพื่อให้เข้าใจพลวัตการอพยพ สภาพชีวิตและการพัฒนาของคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในสังคมไทย ซึ่งการวิจัยเชิงปริมาณที่เน้นการใช้ตัวเลขเป็นหลักฐานในการอธิบายนั้นไม่สามารถทำได้ จึงจำเป็นต้องนำเอาแนวพินิจเชิงชีวประวัติมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในไทย จำนวน 3.5-4 แสนคน โดยประมาณ (Zhuang Guo Tu, 2008: 103-104) เนื่องจากไม่มีจำนวนตัวเลขของชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในไทยอย่างเป็นทางการ ผู้วิจัยจึงได้ทำการพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของตัวเลขโดยประมาณดังกล่าว จึงสอบถามหน่วยงานและบุคคลผู้ที่สามารถให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เช่น สถานทูตเอกอัครราชทูตจีนประจำไทย ในกรุงเทพฯ ฯ สถานกงสุลจีนประจำเชียงใหม่ หัวหน้าสมาคมจีน นักข่าวหนังสือพิมพ์จีนและนักวิชาการศึกษาชาวจีนในไทย ฯลฯ ซึ่งแม้จะไม่ได้ยืนยันตัวเลขที่ชัดเจน แต่ส่วนคาดว่าน่าจะมีประมาณ 3.5-4 แสนคน ดังตัวอย่างข้อมูลของสถานทูตจีนในไทย ที่เคยรวบรวมจำนวนชาวจีนที่มาต่ออายุหนังสือเดินทางได้ จำนวน 2 แสนคน แต่ถ้ารวมคนจีนที่เปลี่ยนสัญชาติเป็นไทย และคนที่ไปต่ออายุหนังสือเดินทางที่ประเทศจีนแล้ว คนจีนผู้อพยพใหม่มีจำนวนไม่ต่ำกว่า 3 แสนคน

กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษากรณีเฉพาะชีวิตประวัติของบุคคลที่ผู้วิจัยคัดเลือกมานำเสนอ คำว่ากลุ่มตัวอย่างในที่นี้จึงไม่ได้หมายความว่า เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูลที่นำมาศึกษาเท่านั้น อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลนี้สามารถสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ในลักษณะที่เป็นภาพรวมได้ในลักษณะหนึ่งเพราะผู้ให้ข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้อยู่เพียงลำพังแต่ส่วนเกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ ในสังคมทั้งที่เป็นคนไทยและกลุ่มคนจีนอพยพด้วยกัน

กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูล (Key Informants) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกมา จำนวน 22 ราย โดยการสุ่มตัวอย่าง (Sampling) แบบเจาะจงโดยไม่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางสถิติแบบ Snowball คือการแนะนำจากเพื่อนและสถานกงสุลจีนในจังหวัดเชียงใหม่ และการพบโดยบังเอิญ

ตรรกะของการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ตามโอกาสทางสถิติ

การสุ่มตัวอย่างแบบตามโอกาสทางสถิติ หมายถึงทุกหน่วยวิจัยในประชากรที่กำหนดไว้นั้นมีโอกาสได้รับการเลือกเป็นตัวอย่างเท่ากันและศึกษาจำนวนตัวอย่างมากพอ ผลการศึกษาก็สามารถสรุป (อนุมาน) เป็นลักษณะร่วมของประชากรทั้งหมด (คาดคะเนประชากรทั้งหมด) ดังนั้นการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ตามโอกาสทางสถิติจึงใช้ตรรกะที่แตกต่างกับการสุ่มตัวอย่างแบบตามโอกาสทางสถิติ ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์การวิจัย คือจะเลือกตัวอย่างที่สามารถให้ข้อมูลมากที่สุดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Patton, 1990: 169) หรือพูดในอีกนัยหนึ่งก็คือตัวอย่างที่เลือกมาแบบไม่ตามโอกาสทางสถิตินั้นต้องตอบคำถามของผู้วิจัยอย่างสมบูรณ์และถูกต้องเมื่อเทียบผู้ให้ข้อมูลคนอื่น

หลักของการเลือกผู้ให้ข้อมูลของการวิจัย มีดังนี้

หลักการของการเลือกผู้ให้ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้มี 2 ข้อ ได้แก่ การเลือกตัวอย่างที่มีความแตกต่างมากที่สุด และการเลือกกรณีที่เป็นสัญลักษณ์

1. หลักการเลือกตัวอย่างที่มีความแตกต่างมากที่สุดในด้านอายุ ภูมิสำเนา สถานภาพทางสังคมในประเทศจีน ระยะเวลาที่มาอยู่ประเทศไทย ระดับการศึกษา และอาชีพในไทย จะทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและเข้าใจลักษณะของผู้ให้ข้อมูลที่เห็นความแตกต่างได้ชัดเจนขึ้นในด้านแรงจูงใจของการอพยพ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ในประเทศไทยและสู่ทางการพัฒนาของชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ที่มีลักษณะหลากหลาย

2. หลักการเลือกกรณีที่เป็นสัญลักษณ์ (Emblematic Case) หมายถึงจะเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็น “ตัวแทน” เช่น เมื่อศึกษากลุ่มผู้สอนภาษาจีน ผู้วิจัยก็เลือก ครูกววน ซึ่งมีประสบการณ์สอนภาษาจีนนานเป็นเวลา 20 ปี ทั้งในโรงเรียนกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ทั้งรัฐบาลและเอกชน เมื่อศึกษานักธุรกิจก็ได้เลือก นายหลี่ ประธานสมาคมนักธุรกิจยุคใหม่ไทย-จีน การเลือกกรณีที่เป็นสัญลักษณ์นั้น ไม่ใช่เพื่อนำผลการศึกษาจากตัวอย่างมาสรุปเป็นลักษณะทั่วไปของประชากรในการวิจัย แต่เพื่อให้คำตอบของผู้วิจัยมีความสมบูรณ์และถูกต้องเมื่อเทียบผู้ให้ข้อมูลคนอื่น

วิธีการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และความเป็นไปได้ในการดำเนินการจริง ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ snowballing และสุ่มแบบพบเจอโดยบังเอิญในการเก็บข้อมูล ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 22 ราย ซึ่งการเลือกผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ไม่ใช่เพื่อตอบคำถามที่ว่า “มีเท่าไร” หรือ “กี่คน” แต่เพื่อบอกว่า “เกิดอะไรขึ้น” และ “เกิดขึ้นได้อย่างไร”

การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบ Snowballing คือผู้วิจัยไปที่สถานกงสุลจีนและหาเพื่อนช่วยแนะนำคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ให้รู้จัก หลังจากนั้นผู้วิจัยขอให้เขาแนะนำคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่คนอื่น ๆ ตามต่ออย่างเป็นห่วงโซ่ต่อ ๆ ไป จำนวนผู้ให้ข้อมูลก็ได้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เหมือนก้อนหิมะจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัว

การเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แบบการพบโดยบังเอิญ คือผู้วิจัยไปสถานที่หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีชาวจีนอพยพเข้าร่วมด้วย เช่น สมาคมจีน ตลาดนัดของชาวจีน ร้านอาหารจีน คริสตจักรจีน และกองตรวจคนเข้าเมือง งานเลี้ยงฉลองวันชาติจีน งานเลี้ยงตรุษจีน นิทรรศการและกิจกรรมวัฒนธรรมจีน ฯลฯ ทำให้ผู้วิจัยได้ทำความรู้จักกันในเรื่องต้นตามแต่ละสถานการณ์ หรือคบหากันเป็นเพื่อนก่อน แล้วหาโอกาสสัมภาษณ์ในภายหลัง

เนื่องจากนักธุรกิจจีนมักเห็นเวลาเป็นเงินทอง ถ้าไม่ใช่เพื่อนสนิทหรือเพื่อนสนิทแนะนำ การสัมภาษณ์ก็จะไม่เกิดขึ้น การให้สัมภาษณ์เจาะลึกที่ต้องใช้เวลานานหลายวันนั้นเป็นไปได้ยากยิ่ง ดังนั้นต้องอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก เพราะผู้ให้ข้อมูลต้องมีความไว้วางใจเชื่อใจต่อผู้สัมภาษณ์ด้วย การวิจัยครั้งนี้จึงจำเป็นต้องเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบ Snowball ส่วนการเลือกแบบพบ โดยบังเอิญนั้นก็ต้องผ่านการสร้างความคุ้นเคยและคบหากันเป็นเพื่อนก่อน จนยินยอมและพร้อมสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ตลอดจนกล้าเปิดเผยประสบการณ์ส่วนตัว จึงถือเป็นข้อจำกัดและความจำเป็นในการเลือกใช้การเลือกผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้

ผู้วิจัยขอเล่าถึงขั้นตอนการหาพบและทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 22 ราย เพื่อให้ผู้อ่านพิจารณา “ความน่าเชื่อถือ” ของการวิจัยครั้งนี้

ผู้ให้ข้อมูลที่พบปะโดยบังเอิญ จำนวน 9 คน คือ

1. นายกวณ ยี่ถัง เป็นครูสอนภาษาจีนที่กรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้พบกับ “ครูกวณ” ครั้งแรกเมื่อ 12 ปีก่อน คือเมื่อ ค.ศ 2001 เพราะกรุงเทพฯ กับนครคุนหมิง มีโครงการแลกเปลี่ยนครูซึ่งกันและกัน ทางสำนักงานการศึกษา นครคุนหมิง ได้ส่งผู้วิจัยมาฝึกอบรมภาษาจีนให้กับครูที่กรุงเทพฯ ผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมครั้งนั้นเป็นครูชาวไทยที่สอนภาษาจีนจากโรงเรียนของรัฐบาล วันหนึ่งในระหว่างพักการสอน มีผู้ชายวัยกลางคนหนึ่งเข้ามาคุยด้วย เขาอายุประมาณ 40 ปี รูปร่างสูงโปร่ง และบุคลิกดูดี พูดภาษาจีนกลางสำเนียงกวางตุ้ง เขาแนะนำตัวเองว่าแซ่กวณ เป็นชาวอำเภอโถงชัน มณฑลทกวางตุ้ง มาอยู่เมืองไทยนานกว่า 10 ปีแล้ว สอนภาษาจีนในโรงเรียนแห่งหนึ่งไม่ไกลจากที่จัดงาน เขาไม่ได้เข้าร่วมฝึกอบรมแต่ได้ข่าวว่ามีการฝึกอบรมภาษาจีนเลขชวนเพื่อนร่วมงานคนไทย มาดู ต่อมาสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครได้พาไปเยี่ยมชมการสอนภาษาจีนในโรงเรียนไทย โรงเรียนที่ไปเยี่ยมชมเป็นโรงเรียนที่ครูกวณสอนอยู่พอดี สมัยนั้นคนจีนที่มาจากแผ่นดินใหญ่มีจำนวนไม่มาก เมื่อได้พบกันอีกครั้ง เขาเริ่มพูดคุยอย่างกันเองมากขึ้น หลังจากนั้นทุกครั้งที่มีโอกาสไปเมืองไทยเราจะทักทายและคุยกันบ้างทางโทรศัพท์ ทำให้รู้ว่าครูกวณ เกิดที่ประเทศอินโดนีเซีย และมีประสบการณ์ที่ไม่ธรรมดาเลย การทำวิจัยเกี่ยวกับคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ครั้งนี้เห็นว่าชีวิตของเขาเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ จึงโทรศัพท์ไปขออนุญาตเวลาเพื่อสัมภาษณ์ ซึ่งเขาตอบปากด้วยความเต็มใจ และให้ความร่วมมืออย่างดี

2. นายจาง หยวน อายุ 26 ปี นักศึกษาระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้พบเขาในงานเสวนาวิชาการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่จัดขึ้น เมื่อ ค.ศ.2012 เนื่องจากผู้วิจัยอายุมากกว่าเขาหลายปี นายจางจึงสนิทสนมกันเหมือนเป็นพี่สาวและน้องชาย สามารถขอความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ตลอดเวลา การขอสัมภาษณ์ชีวประวัติของเขาจึงเป็นไปได้สะดวกและเก็บข้อมูลได้มากกว่าการสัมภาษณ์คนอื่น ๆ

3. นางสาวหวง ไส่เยียน ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ ผู้วิจัยได้รู้จักขณะที่เธอยังเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่อยู่ แล้วได้พบกันอีกครั้งที่กองตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ทราบว่าเธออยู่ในช่วงรอให้มหาวิทยาลัยอนุมัติว่าสำเร็จการศึกษาแล้วและรอเข้าทำงานในบริษัทการท่องเที่ยวที่จังหวัดภูเก็ต จึงใช้ช่วงเวลานี้ทำธุรกิจขายสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ประเภทเครื่องบอกพิกัดทางภูมิศาสตร์ (GPS) นำเข้าและติดตั้งจอยโรเจ็คเตอร์ขนาดใหญ่ หลังจากนั้นประมาณ 3 เดือน ผู้วิจัยได้พบเธอในงานศพสามีของอาจารย์ท่านหนึ่งที่เชียงใหม่ ทำให้ทราบว่าเธออยากจะย้ายกลับมาทำงานที่เชียงใหม่เพราะได้รู้ว่าการทำงานในประเทศไทยแล้ว ในที่สุดเธอก็ได้ย้ายมาทำงานที่เชียงใหม่ ระหว่างนั้นเธอมีโอกาสดำเนินทุนการศึกษาต่อในอเมริกาของรัฐบาลจีน แต่ต้องจ่ายเงินประกัน จำนวน 20,000 หยวน จึงขอพบกับผู้วิจัยเพื่อขอคำปรึกษา ในที่สุดเธอก็ขอยืมเวลาการรับทุนไปได้ 1 ปี เพื่อที่จะได้หาเงินไปศึกษาต่อ เนื่องจากเห็นว่า นางสาวหวง น่าจะเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ และสนิทสนมกันพอสมควร ผู้วิจัยจึงขอสัมภาษณ์โดยเธอตอบรับด้วยความเต็มใจ

4. นายเสี่ยวหลง เป็นผู้ช่วยงานในบริษัทการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้รู้จักกับเขาที่สนามบินนานาชาติเชียงใหม่ ขณะที่ผู้วิจัยไปรอรับนักศึกษาจีนที่จะมาเรียนภาษาไทยที่ศูนย์ภาษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เห็นนายเสี่ยวหลง ถือป้ายรอรับนักท่องเที่ยวจีน เขาได้ทักทายกับอาจารย์ศูนย์ภาษาที่ไปกับผู้วิจัย อาจารย์ศูนย์ภาษาคอนนั้นแนะนำผู้วิจัยว่า “อาจารย์จากมหาวิทยาลัยครูยูนานมารับนักศึกษาจากจีน” เขาเป็นคนยูนานเหมือนกันจึงคุยกันค่อนข้างนาน ผู้วิจัยเห็นเขาช่างคุยและอยากจะแบ่งปันประสบการณ์ในไทย ผู้วิจัยจึงบอกตรงๆ ว่ากำลังทำวิจัยเกี่ยวกับคนจีนในไทยอยู่ อยากขอสัมภาษณ์เขาซึ่งเขายินดีและให้หมายเลขโทรศัพท์ไว้ด้วย วันที่มาให้สัมภาษณ์เขาได้พาเพื่อนสาวมาด้วย

5. นายหมี่ เจีย อายุประมาณสามสิบปี เจ้าของร้านอาหารจีนในย่านตลาดธานีรินทร์ ชื่อ “辣子村” (อ่านว่า ล่าจื่อซุน แปลว่า หมู่บ้านพริกร้อน) ผู้วิจัยจึงชวนเพื่อนไปรับประทานอาหารที่ร้านนั้น เขาและภรรยาทักทายผู้วิจัยด้วยภาษาจีน จากการพูดคุยกันเบื้องต้นทำให้ทราบว่าเขาและครอบครัวอพยพมาจากเมืองเทียนจิน ขณะที่อยู่จีนเคยเป็นผู้แทนจำหน่ายยาแผนปัจจุบัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ไปรับประทานอาหารที่ร้านของเขาอีกหลายครั้ง อีกหนึ่งเดือนต่อมาเมื่อผู้วิจัยจะเดินทางกลับจีน ได้นำภาพศิลปะการตัดกระดาษแบบจีนที่เป็นอักษรจีน คำว่า “福 (ฟู)” แปลว่า “สิริมงคล” ไปมอบให้เพื่อตกแต่งร้านด้วย ต่อมาเมื่อผู้วิจัยกลับมาเมืองไทยอีกครั้งจึงทราบว่า นายหมี่ได้ขยายสาขาร้านอาหารของเขาอีกแห่งหนึ่ง เมื่อสืบหาข้อมูลจาก Baidu¹ จึงได้พบบทความที่แนะนำเฉพาะร้านอาหาร “หมู่บ้านพริกร้อน” ด้วย ซึ่งในบทความดังกล่าวมีหมายเลขโทรศัพท์ของนายหมี่ไว้ด้วย ผู้วิจัยโทรศัพท์ไปหาเขาเพื่อสอบถามที่ตั้งร้านใหม่ พร้อมกับบอกว่าเขาเพื่อน ๆ

¹ Baidu (百度) โปรแกรมค้นหา (Search engine) ที่คนจีนใช้ เหมือนกับการค้นหาใน Google

ไปรับประทานอาหารที่ร้านและอยากคุยกับเขาด้วย โดยผู้วิจัยนำภาพตัดกระดาษอักษรมงคลไปให้เขาอีกแผ่นหนึ่ง เขาดีใจมากบอกว่าร้านใหม่ยังไม่ได้ตกแต่งเลย พร้อมกับเอาภาพตัดกระดาษนั้นแขวนในร้านทันที เมื่อผู้วิจัยบอกว่ากำลังทำวิจัยเกี่ยวกับชาวจีนผู้อพยพใหม่ในไทย และต้องการสัมภาษณ์เขา ซึ่งเขายินยอมแต่พยายามกล่าวอ้างว่า “ผมไม่ใช่ผู้อพยพ ผมมาที่นี่เพื่อธุรกิจหาเงิน”

6. นางหวัง หุ้ย แม่บ้านชาวจีนที่แต่งงานกับสามีชาวอเมริกันซึ่งเป็นวิศวกรคอมพิวเตอร์วัยปลดเกษียณแล้ว ผู้วิจัยได้รู้จักเธอที่การประชุมของ “บ้านแห่งความรัก” ซึ่งเป็นคริสตจักรของครอบครัวคนจีนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ นางหวัง มาอยู่เชียงใหม่ได้ปีกว่าแล้ว เธอเป็นคนคุณหมิงเหมือนผู้วิจัยและอายุใกล้เคียงกัน ทำให้การรู้สึกเป็นกันเองมาก หลังจากพบปะกันครั้งนั้นผู้วิจัยเชิญเธอไปรู้จักที่พักของผู้วิจัย เพราะเป็นคนจากบ้านเดียวกัน ทำให้สนิทกันยิ่งขึ้น เราเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมด้วยกัน ไปโบสถ์คริสต์ด้วยกัน รวมถึงหาโอกาสไปเที่ยวและรับประทานอาหารด้วยกันเป็นประจำ บางครั้งเธอชวนไปที่พักของเธอเพื่อทำอาหารนันทนาการรับประทาน เนื่องจากผู้วิจัยไม่มีรถยนต์ เมื่อมีกิจกรรม หรือเดินทางไปที่ไหนเธอมักขับรถยนต์มารับส่งเสมอ นอกจากนั้นยังติดต่อกันผ่าน WeChat² ตลอด ภายหลังจึงชี้แจงเรื่องงานวิจัยและขอสัมภาษณ์ซึ่งเธอตอบรับด้วยความเต็มใจ

7. นางเยว่ จิน ผู้วิจัยได้พบกับเธอในการชุมนุมของชาวจีนคริสเตียนเมื่อประมาณเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 2014 ทราบข้อมูลว่าเธอพาลูกสาวอายุ 6 ขวบ มาเรียนในโรงเรียนนานาชาติที่เชียงใหม่ นางเยว่ รูปร่างค่อนข้างท้วม อายุประมาณ 30-40 ปี พูดย่ออย่างเล็กน้อย เมื่อทราบว่าผู้วิจัยกำลังเรียนในระดับปริญญาเอกที่เชียงใหม่ เธอจึงสอบถามเรื่องการสมัครเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของไทยทันที หลังจากนั้นเธอมักพาลูกสาวมาร่วมชุมนุมด้วย ทำให้เราได้พูดคุยกันบ่อยขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกเธออยากแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้ชีวิตในไทย ผู้วิจัยจึงขอสัมภาษณ์เธอและเธอรับปากด้วยความยินดี แต่มีเงื่อนไขว่าต้องปกปิดชื่อจริงของเธอ โดยนักการสัมภาษณ์ที่คอนโดมีเนียมที่เธออาศัยอยู่

8. นายช่าง เหยียนหมิง เจ้าของภัตตาคารจีนในกรุงเทพฯ ในพิธีเปิดงานนิทรรศการภาพจิตรกรรม (ภาพวาดแบบจีน) ที่ศูนย์วัฒนธรรมจีนที่ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2013 ผู้วิจัยได้พบผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนจีน โพนทะเล่รุ่นใหม่มคนหนึ่งและพบนายช่างด้วย ในงานวันนั้นผู้วิจัยได้พูดคุยกับคนที่มาร่วมงานทั้งคนจีนและคนไทย ได้แลกเปลี่ยนนามบัตรกัน ผู้วิจัยได้พูดคุยกับนายช่างในประเด็นเกี่ยวกับประเทศจีนหลายประเด็น คุยกันถูกคอ

² WeChat (微信) โปรแกรมการสนทนาที่บริษัทจีนพัฒนาใน ค.ศ. 2011 ใช้ในการส่งข้อความ เสียง ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวผ่านอินเทอร์เน็ต การใช้งานคล้ายกับ Line หรือ Facebook จนแทนที่ QQ ได้ใช้กันอย่างแพร่หลายในกลุ่มคนจีน

และเขาเห็นด้วยกับความคิดเห็นของผู้วิจัยเป็นอย่างยิ่ง เขาสอบถามว่าผู้วิจัยมาทำอะไรที่เมืองไทย และทำไมถึงพูดไทยได้คล่องแคล่ว ผู้วิจัยจึงใช้โอกาสนั้นอธิบายงานวิจัยที่กำลังทำอยู่ และบอกตรงๆ ว่า “มาทำวิจัย โดยศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของคนจีนโพ้นทะเลแบบที่ท่านเป็นอยู่ ถ้าท่านสะดวกก็ขอสัมภาษณ์ได้ไหม” นายช่างก็ได้รับปากอย่างเต็มใจ พร้อมนัดหมายเวลาและสถานที่ที่จะให้สัมภาษณ์ทันที

9. นายหลิว ไฉ นักธุรกิจที่ค้าขายระหว่างไทยและจีนผ่านเรือตามลำน้ำโขง ซึ่งผู้วิจัยได้พบโดยบังเอิญระหว่างการเดินทางไปเก็บข้อมูลชาวจีนอพยพในเขตอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายที่ร้านอาหารของเขาเอง เมื่อผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ว่าสนใจศึกษาเรื่องคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในประเทศไทย เขาสนใจและเล่าประวัติชีวิตของเขาให้ฟังบางส่วน ทำให้ทราบว่าเขามาจากสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ค้าขายสินค้าเกือบทุกประเภทผ่านลำน้ำโขง ต่อมาจึงลงทุนเปิดร้านอาหารจีน หลังจากการพบปะครั้งนั้นแล้ว อีกหลายเดือนต่อมาผู้วิจัยจึงได้ไปเยี่ยมเขาอีกครั้งโดยนำของฝากแวะไปให้ด้วย จึงได้พูดคุยและสัมภาษณ์อีกครั้ง

ผู้ให้ข้อมูลที่ได้มาจาก Snowball คือการแนะนำต่อ จำนวน 13 คน คือ

1. นายซือ เทา ผู้ผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ.2012 ผู้วิจัยติดต่อ กองสุลฝ่ายการพาณิชย์ สถานกงสุลใหญ่แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำเชียงใหม่ เพื่อสอบถามข้อมูลชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งได้รับคำตอบว่า “ดิฉัน ไม่มีข้อมูลอะไรเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวนตัวเลขน้อยเป็นทางการ ทางสถานกงสุลใหญ่เราก็ไม่มี หากงานวิจัยของคุณเสร็จแล้ว ส่งมาให้ทางกงสุลเราด้วยนะ พวกคุณคงศึกษาละเอียด ดิฉันเพิ่งมาทำงานที่เชียงใหม่ไม่นานจึงไม่ค่อยรู้จักใคร ในงานเลี้ยงฉลองตรุษจีนที่เพิ่งผ่านไป ได้รู้จักนักธุรกิจจีนเพียงไม่กี่คน ดิฉันต้องโทรศัพท์สอบถามพวกเขา ก่อนว่าสะดวกให้สัมภาษณ์หรือไม่” หลังจากประสานงานเบื้องต้นแล้ว คุณ Wang Min ได้ให้ชื่อพร้อมหมายเลขโทรศัพท์มา จำนวน 5 คน แต่เมื่อผู้วิจัยติดต่อไปอีกครั้งปรากฏว่าบางคนไม่ว่างพอที่จะให้เข้าพบ ต้องเดินทางไปต่างประเทศ หรือยังไม่สะดวกแต่จะติดต่อมาภายหลัง มีเพียงนายซือ เท่านั้นที่ยินดีให้พบและสัมภาษณ์ โดยนัดพบเจอกันครั้งแรกที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้สัมภาษณ์กันเล็กน้อย จากนั้นเขาได้ชวนไปเยี่ยมชมโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้ที่บ้านถวาย อ.หางดง จ.เชียงใหม่ รวมถึงไปฉลองตรุษจีนที่บ้านของเขาด้วย ทำให้ได้พบกับภรรยาชาวไทยและลูกชายของเขาด้วย

2. นายหม่า เจียงเฮ่า ผู้จำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องดนตรีที่กรุงเทพฯ ผู้วิจัยได้รู้จักกับนาง Lai Lin ภรรยาของเขามาก่อน เพราะเป็นครูสอนภาษาไทยในมหาวิทยาลัยครุฑมณฑลยูนนาน (Yunnan Normal University) เหมือนกัน ขณะที่ผู้วิจัยกลับไปเมืองจีนได้เล่าเรื่องงานวิจัยครั้งนี้ให้

เธอพี่ง Lai Lin จึงแนะนำว่าสามีของเธอทำธุรกิจค้าขายที่เมืองไทย จึงติดต่อขอสัมภาษณ์โดยรอจังหวะที่ นายหม่า เดินทางกลับไปเยี่ยมครอบครัวที่คุนหมิง ใช้เวลาพบปะพูดคุยและสัมภาษณ์รวม 3 วัน

3. นายหวัง เป่าจง เป็นผู้จำหน่ายสินค้าฮาร์ดแวร์ที่นำเข้าจากจีนมาขายที่กรุงเทพฯ จำหน่ายสินค้า เช่น รางลิ้นชัก ช้อนส้อม และอุปกรณ์สแตนเลส ฯลฯ ผู้วิจัยได้รู้จักเขาโดยผ่านการแนะนำของพ่อแม่บุญธรรมของผู้วิจัยเอง (ลูกหลานคนจีนรุ่นที่ 2 จากมณฑลทกวางต้ง ขณะที่ผู้วิจัยเรียนปริญญาโทที่มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี) เมื่อเดือนตุลาคม ค.ศ. 2013 ผู้วิจัยได้พบกับเขาและลูกครั้งแรกที่บ้านของญาติของพ่อแม่บุญธรรมในกรุงเทพฯ โดยพ่อแม่บุญธรรมแนะนำให้รู้จักกันว่า “นี่คือคุณหวัง หลานผมเอง ลูกชายของเขาก็ก่อนที่ลำปาง ถูกทำวิจัยเกี่ยวกับชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ไม่ใช่หรือ สัมภาษณ์เขาได้เลย” แต่เขาออกตัวว่าเขาพูดไม่เก่งนะ แต่พอจะเล่าประสบการณ์ชีวิตให้ฟังได้บ้าง

4. นายหลู่ อัน ครูสอนภาษาไทยในโรงเรียน American Pacific International School จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ Yu Qing Wei ผู้อำนวยการฝ่ายจีน สถาบันขงจื้อมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เขาเล่าว่ามาอยู่เชียงใหม่เป็นเวลา 4 ปีแล้ว หากไม่ใช่เพราะอาจารย์ Yu Qing wei แนะนำมา คงไม่ยอมให้สัมภาษณ์แน่นอน เพราะที่ผ่านมาตอนอยู่เมืองจีน ผมทำงานในสถานีวิจัยและโทรทัศน์ จึงเคยแต่สัมภาษณ์คนอื่น ไม่เคยถูกสัมภาษณ์มาก่อน

5. นางสาวหลี่ จินเหมย ครูสอนภาษาจีนที่โรงเรียนอนุบาลสวนเด็ก จังหวัดเชียงใหม่ และสอนพิเศษภาษาไทยให้กับชาวจีนในไทย ผู้วิจัยได้รู้จักเธอผ่านการแนะนำของนายจาง ซึ่งผู้วิจัยได้รู้จักและสัมภาษณ์มาก่อนแล้ว เป็นรุ่นพี่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจีนของเธอ นางสาวหลี่ มาจากมณฑลยูนนาน อาศัยอยู่ในเมืองไทยตั้ง ค.ศ.2010 เนื่องจากเธออายุน้อยกว่าผู้วิจัยมากเธอจึงให้ความเคารพและนับถือเป็นพิเศษ กล่าวพูดและเล่าเรื่องราวต่างๆ ของเธอให้ฟังเกือบทุกเรื่อง และยินดีให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวประวัติของเธอ

6. นางสาวฉู๋ เหมียน นักธุรกิจชาวจีนที่จะมาลงทุนทำธุรกิจเกสต์เฮาส์ที่เชียงใหม่ ผู้วิจัยรู้จักเธอโดยการแนะนำของนางสาวหลี่ โดยเธอบอกว่า “หนูอยากแนะนำให้พี่รู้จักกับพี่ฉู๋ เธอมาเรียนภาษาไทยกับหนู พี่กับเธออายุใกล้เคียงกัน น่าจะคุยกันถูกคอ เธอเคยเปิดเกสต์เฮาส์ที่ลี่เจียง (มณฑลยูนนาน) ตอนนี้นักคิดอยากย้ายกิจการมาทำที่เชียงใหม่” เมื่อผู้วิจัยได้รู้จักกับนางสาวฉู๋ เธอพูดภาษาไทยและอังกฤษไม่ได้เลย เมื่อต้องสื่อสารกับคนไทยจึงจำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้วิจัยเสมอ เช่น เมื่อไปซื้อรถยนต์ ไปติดต่อเช่าที่ดินในการเปิดกิจการเกสต์เฮาส์ ซึ่งผู้วิจัยก็พยายามช่วยเหลือทุกอย่างเท่าที่จะทำได้ ขณะเดียวกันเมื่อผู้วิจัยต้องการหาที่พักใหม่ เธอก็ได้ชวนไปติดต่อเช่าคอนโดมิเนียมที่เดียวกับเธอ ทำให้ได้เจอกันทุกวัน จนสนิทสนมและไว้วางใจมากพอที่จะเล่าความ

ในใจหลายอย่างให้ฟัง และมองว่าผู้วิจัยเป็นที่ปรึกษาที่ดีสำหรับเธอ นอกจากนั้นเธอก็ยินดีให้ผู้วิจัยสัมภาษณ์ชีวประวัติของเธอเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการงานวิจัยครั้งนี้ด้วย

7. นายจาง ยี่เหว่ย นักธุรกิจซื้อขายหุ้นผ่านอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยได้รู้จักเขาผ่านการแนะนำของนางโหลวโหลว ซึ่งเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจของนางสาวจู่ เพราะเมื่อนางโหลวโหลว สื่อสารกับครูในโรงเรียน American Pacific International School จังหวัดเชียงใหม่ เรื่องลูกชายเธอไม่ได้ นางสาวจู่จึงขอให้ผู้วิจัยช่วยเป็นล่ามให้ เมื่อผู้วิจัยรู้จักนางโหลวโหลว ในตอนแรกคิดว่าจะขอสัมภาษณ์ด้วยแต่เนื่องจากเธอเป็นคนค่อนข้างขี้อายและไม่ค่อยพูดคุยเรื่องส่วนตัวนัก โดยผู้วิจัยทราบข้อมูลจากเพื่อนชาวจีนด้วยกันว่า คงจะมีปัญหาเรื่องหนี้สินที่ประเทศจีน จึงไม่สะดวกที่จะเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว ชื่อที่ใช้อยู่ น่าจะเป็นชื่อปลอมด้วยจึงตัดออกไปจากแผนเดิม แต่ทราบข้อมูลจากนางโหลว โหลว ว่ามีคนจีนที่ใช้นามแฝงในสื่อสังคมออนไลน์ว่า นาย Bai Ma ทำงานเป็นนายหน้าซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ได้ชักชวนครอบครัวคนจีนให้พาลูกหลานหลายครอบครัวมาเรียนในเชียงใหม่ด้วย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า นาย Bai Ma เป็นอีกคนหนึ่งที่น่าจะให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ แต่เขาไม่ยอมให้ความร่วมมือแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามก็ได้ไปที่โรงเรียนนานาชาติซึ่งลูกชายอายุ 2 ขวบ ของนางโหลวโหลวเรียนอยู่ ทำให้ได้พบครอบครัวชาวจีนที่มาจากปักกิ่งเพื่อพาลูกชายมาเรียนที่นั่นด้วย ซึ่งคือ นายจาง เมื่อทราบว่าผู้วิจัยพูดภาษาไทยคล่องจึงขอหมายเลขโทรศัพท์ไว้และขอเป็นเพื่อนในโปรแกรมสนทนา WeChat ด้วย โดยบอกว่าเผื่อกรณีฉุกเฉินเพราะเขาพูดภาษาไทยไม่ได้เลย หลังจากนั้นอีกไม่กี่วัน ภรรยาของเขาก็ได้ส่งข้อความและภาพถ่ายลูกหลานกลับมาให้ผู้วิจัยช่วยอธิบายรายละเอียดของสินค้านั้น เมื่อทราบว่าสามีภรรยาผู้นี้กำลังเรียนภาษาไทยอยู่ด้วย จึงนำหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับคนจีนไปให้ พร้อมกับบอกว่าหากติดขัดหรือสงสัยตรงไหนก็สามารถสอบถามได้ตลอดเวลา ต่อมาผู้วิจัยก็ได้รับเชิญให้ไปเยี่ยมบ้านที่สุพรรณบุรีของเขาด้วย ผู้วิจัยจึงขอสัมภาษณ์ตามแผนงานวิจัยครั้งนี้ซึ่งทั้งคู่ตอบรับด้วยความเต็มใจ

8. นางเฟิง เหมย นักธุรกิจอุตสาหกรรมน้ำผลไม้ เมื่อผู้วิจัยได้ไปร่วมงานฉลองวันชาติไต้หวันที่กรุงเทพฯ คุณกวน ที่ผู้วิจัยรู้จักมาก่อนและสัมภาษณ์ข้อมูลไปแล้วได้แนะนำให้รู้จักเพื่อนเก่าของเขา คือนางเมิ่ง หลิง ซึ่งทำงานในแวดวงสื่อสารมวลชน ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าเป็นคนจีนอพยพรุ่นใหม่อีกวงการหนึ่งที่น่าสนใจ จึงขอให้คุณกวนช่วยนัดสัมภาษณ์และขอให้เขาไปเป็นเพื่อนขณะสัมภาษณ์ด้วย เพื่อให้นางเมิ่ง หลิง รู้สึกเป็นกันเองในการให้ข้อมูล แต่เมื่อสัมภาษณ์แล้วจึงทราบว่าเธอไม่ใช่คนจีนอพยพรุ่นใหม่จากแผ่นดินใหญ่ เธอเป็นคนเชื้อสายจีนที่เกิดในไทยแล้วไปเรียนหนังสือที่จีนหลายปี จึงพูดภาษาจีนได้คล่องแคล่วเหมือนคนจีน จนทำให้ผู้วิจัยเข้าใจผิดมาตลอดว่าเธอเป็นคนจีน จึงไม่สามารถนำข้อมูลประวัติของเธอมาใช้ในการงานวิจัยนี้ได้ แต่อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ครั้งนั้น นางเมิ่ง หลิง ได้ให้ข้อมูลบางอย่างเกี่ยวกับสังคมจีนในไทยว่า คนจีนที่อพยพมา

กรุงเทพฯ หลัง ค.ศ.1978 ส่วนมากมาทำงานเป็นครูสอนภาษาจีน หรือทำงานในวงการหนังสือพิมพ์จีน สมาคมจีน และทำธุรกิจ เมื่อผู้วิจัยขอให้แนะนำบุคคลในแวดวงวัฒนธรรมและนักธุรกิจที่น่าสนใจและพร้อมเปิดเผยชีวิตประวัติให้ด้วย เธอใช้เวลาคิดอยู่ครู่หนึ่งแล้วบอกว่าจะลองสอบถามเพื่อนของเธอที่ชื่อเฟิง เคยทำงานที่ธนาคารกรุงไทยแล้วหันมาทำธุรกิจผลิตน้ำผลไม้ห่อถัง คือ “สุวรรณี” (Suwanni) ซึ่งขายดีมาก ส่งไปขายทั่วโลก โดยนางเมิ่ง ได้โทรศัพท์ไปหาทันที โดยแจ้งว่ามีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยยูนนานมาทำวิจัยเกี่ยวกับคนจีนโพ้นที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจในประเทศไทย พร้อมสอบถามว่าพร้อมจะให้สัมภาษณ์หรือเปล่า ซึ่งนางเฟิง ขอบุคคลกับผู้วิจัยทางโทรศัพท์ก่อนแล้วจึงตอบตกลง และนัดหมายที่จะพบและสัมภาษณ์ที่ภัตตาคารจีนชื่อ Ai Yi Jiu Jia ที่โรงแรมแม่น้ำ ถนนเจริญกรุง

9. นายเซีย ฉงทง หลังจากที่นางเมิ่งได้แนะนำนางเฟิงให้สัมภาษณ์แล้ว เธอยังได้แนะนำให้รู้จักรองนายกสมาคมนักธุรกิจยุคใหม่จีน-ไทย คือ นายเซีย เจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ มีโรงงานที่จีนแผ่นดินใหญ่ด้วย โดยนางเมิ่ง สนทนากับภรรยาของเขา เมื่อพูดถึงตรงนี้เธอจึงโทรศัพท์ไปหาภรรยาของนายเซียทันที โดยพูดเหมือนเดิม คือแจ้งว่ามีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยยูนนานมาทำวิจัยเกี่ยวกับคนจีนโพ้นที่ประสบความสำเร็จด้านธุรกิจในประเทศไทย พร้อมสอบถามว่าพร้อมจะให้สัมภาษณ์หรือเปล่า ซึ่งเพื่อนของเธอขอปรึกษาสามีก่อน แต่ขอหมายเลขโทรศัพท์ของผู้วิจัยไว้เพื่อจะได้แจ้งให้ทราบภายหลัง ทำให้ผู้วิจัยทิ้งในกลวิธีในการพูดของนางเมิ่ง ที่เลือกใช้คำในทำนองยกย่องผู้ที่เราคิดว่า เป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ ทำให้ผู้ฟังภูมิใจจนไม่อยากปฏิเสธ เมื่อผู้วิจัยกลับถึงที่พักก็ได้รับการติดต่อจากภรรยาของนายเซียว่ายินดีที่จะให้สัมภาษณ์ พร้อมกับนัดหมายวันเวลาและบอกที่ตั้งของบริษัทของพวกเขาด้วย เพื่อเป็นการตอบแทนในความมีน้ำใจของนางเมิ่ง ผู้วิจัยจึงขอเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำ และในระหว่างมื้ออาหารเธอก็ได้แจ้งข่าวให้ทราบว่าอีกไม่กี่วันข้างหน้าจะมีการจัดนิทรรศการภาพจิตรกรรม (ภาพวาดแบบจีน) ที่ศูนย์วัฒนธรรมจีน โดยมีคณะเจ้าหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม และจิตรกรระดับชาติของจีนมาร่วมงานด้วย ในวันดังกล่าวผู้วิจัยคงได้รู้จักคนจีนในไทยคนอื่นๆ ด้วย สำหรับนายเซียนั้น เขาได้กล่าวหลังจบการสัมภาษณ์ว่า หากงานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์แล้วอยากขอสำเนาสักชุดหนึ่งเพื่อนำไปมอบให้กับสำนักงานกิจการคนจีนโพ้นทะเล มณฑลกลวงต้ง เพราะปัจจุบันเขาเป็นที่ปรึกษาอยู่ น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

10. นางจิน เยียนเยียน ศาสตราจารย์ผู้สอนศิลปะการวาดภาพที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อผู้วิจัยได้เข้าร่วมงานเปิดนิทรรศการภาพจิตรกรรม (ภาพวาดแบบจีน) ที่ศูนย์วัฒนธรรมจีนที่ถนนเทียมร่วมมิตร เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ มีแขกผู้ใหญ่จากประเทศจีนและไทยกล่าวเปิดงาน ผู้วิจัยเห็นหญิงวัยกลางคนสวมชุดไทยสีฟ้าได้รับเชิญไปถ่ายรูปกับผู้ใหญ่ต่าง ๆ ที่มาเปิดงานตลอด

เป็นคนบุคลิกดีและสะอาดมาก คุณเมิ่งที่มางานด้วยได้บอกว่า “ผู้หญิงคนนั้นชื่อจิ้ง ฉันรู้จักเธอดี ถ้าอยากสัมภาษณ์ฉันจะช่วยแนะนำให้” แล้วก็พาผู้วิจัยเข้าไปแนะนำให้ผู้รู้จัก แล้วเปิดโอกาสให้เราสองคนคุยกัน คุณจิ้งเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใสและเป็นกันเองมาก ระหว่างคุยกันนั้นมีคนเข้ามารอพูดคุยกับเธอด้วย ผู้วิจัยจึงรีบใช้โอกาสนั้นขออนุญาตสัมภาษณ์เธอทันที เธอตอบว่าช่วง 2-3 วันนี้ คงไม่สะดวก ต้องรอส่งคณะเจ้าหน้าที่ของกระทรวงวัฒนธรรม และจิตรกรจีนกลับก่อน พร้อมกับขอหมายเลขโทรศัพท์ของผู้วิจัยไว้ หลังจากนั้นไม่กี่วัน คุณจิ้ง ก็ได้โทรศัพท์มานัดให้ไปสัมภาษณ์ที่บ้านเธอ โดยหลังจากเสร็จการสัมภาษณ์ในวันนั้น เธอได้ทำอาหารเลี้ยงไว้รับประทานด้วย

11. นางหัน จงเว่ย เป็นนักหนังสือพิมพ์จีนในไทย หลังจากที่คุณวิจัยได้ไปร่วมงานนิทรรศการภาพเขียนจีนประมาณหนึ่งสัปดาห์ คุณเมิ่ง ได้โทรศัพท์มาหาผู้วิจัยแล้วบอกว่าเธอจะไปพบนางหัน เพราะเธอเป็นผู้แปลบทความภาษาจีนเป็นภาษาไทยให้กับนิตยสาร “การค้าอาเซียน” ของนางหัน จึงอยากแนะนำให้ผู้รู้จักกัน เมื่อเราไปถึงที่ทำงานของนางหัน ที่ตึก Phaya Thai Plaza Building โดยคุณเมิ่งแนะนำผู้วิจัยแบบเดิมว่า “นี่คืออาจารย์จากมหาวิทยาลัยครูยูนนานที่มาทำวิจัยเกี่ยวกับคนจีนที่ประสบความสำเร็จในไทย” หลังจากที่คุณคุยธุระเรื่องงานแปลกับคุณเมิ่ง เสร็จแล้วนางหันได้บอกกับผู้วิจัยว่า วันนี้มีเวลา 3 ชั่วโมง ยินดีที่จะให้สัมภาษณ์ แล้วครั้งต่อไปก็ค่อยนัดเวลาอีกที หลังจากสัมภาษณ์เสร็จ ผู้วิจัยขอเลี้ยงอาหารมื้อเย็นเป็นการขอบคุณที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งในสยามพารากอน ระหว่างรับประทานอาหาร คุณหัน ได้วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นในจีนและไทย ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญมากมายเกี่ยวกับสังคมจีนในไทย นับว่าเป็นโอกาสดีที่ผู้วิจัยได้เปิดเครื่องบันทึกเสียงไว้ตลอด ทำให้มีข้อมูลที่พูดคุยวันนั้นครบถ้วน จากนั้นนางเมิ่ง บอกนางหันว่า ผู้วิจัยอยากสัมภาษณ์นายหลี่ มากแต่ไม่มีโอกาส ขอให้ช่วยแนะนำด้วย ซึ่งเธอจึงโทรศัพท์ติดต่อให้ทันที

12. นายหลี่ กุ้ยเจิง นายกสมาคมนักธุรกิจยุคใหม่ไทย-จีน ที่มีบทบาทสำคัญมาก เพราะทั้งนายหลี่ เก่อเจียง นายกรัฐมนตรีจีน และนายสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีน เมื่อมาเยือนไทยก็ต้องนัดพบเขา รัฐบาลจีนให้ความสำคัญแก่เขามาก ผู้วิจัยได้พบนายหลี่ ในพิธีเปิดงานนิทรรศการจิตรกรรมมาแล้วครั้งหนึ่ง แต่ไม่มีโอกาสพูดคุยกัน ระหว่างที่รับประทานอาหารมื้อค่ำกับนางหัน เมื่อนางเมิ่ง แจ้งว่าผู้วิจัยต้องการสัมภาษณ์นายหลี่ เธอจึงโทรศัพท์ติดต่อให้ทันที ผู้วิจัยคิดอยู่ในใจว่า “คนจีนเราก็เป็นอย่างนี้แหละ เมื่อได้ทานข้าวด้วยกันและคุยถูกคอก็ถือว่าเป็นเพื่อนกัน อะไรๆ มันก็ง่ายขึ้น” เมื่อนางหัน ได้ช่วยนัดหมายเวลาให้ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์นายหลี่เรียบร้อยแล้ว เธอบอกกับผู้วิจัยว่า “คนจีนที่มาไทยในช่วงศตวรรษที่ 80-90 มักรู้จักกันหมด และมีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่ นายหลี่ ไม่เหมือนพวกเรา เรามีญาติพี่น้องที่ร่ำรวยมากในเมืองไทย” ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์เขาที่สมาคมนักธุรกิจยุคใหม่ไทย-จีน ซึ่งทำได้เพียงครั้งเดียวเท่านั้นเพราะเขามีภารกิจที่ต้องทำมากมาย

หลังการสัมภาษณ์ในวันนั้นเขาได้มอบหนังสือเรียนวิชาจริยธรรมสำหรับนักศึกษาจีนมาให้เล่มหนึ่ง ซึ่งมีบทความหนึ่งที่กล่าวถึงเขาในฐานะที่เป็นชาวจีนโพ้นทะเลที่สร้างเกียรติภูมิให้กับแผ่นดินเกิด

13. นายหลิว จื้อหยิน เลขานุการสมาคมยูหนาน กรุงเทพฯ ขณะเป็นผู้วิจัย นางเมิ่ง และนาง หันรับประทานอาหารมื้อค่านั้น นายหลิว ได้โทรศัพท์มาหานางเมิ่ง โดยบอกว่าจะมาหาที่ ร้านอาหารดังกล่าว เมื่อเขามาถึง นางเมิ่งได้แนะนำอย่างกันเองและหยอกล้อว่า “เขาคือเสื้อเอื้อของ สมาคมยูหนาน” โดยในวันนั้น นายหลิวนั่งร่วมโต๊ะอาหารอย่างเงียบๆ ฟังผู้หญิง 3 คน พูดคุยกันใน เรื่องศัพท์เพเหระ หลังจากทานอาหารเสร็จ ผู้วิจัยกับนายหลิว เดินทางกลับที่พักโดยอาศัยรถไฟฟ้า BTS เหมือนกัน เราจึงได้คุยกันโดยใช้ภาษายูหนาน เขาเล่าว่าตอนมาอยู่กรุงเทพฯ ใหม่ ๆ นั้น BTS ไม่เป็น ตอนนี้อคล่องแล้ว เขาจะนั่งรถไฟไปส่งผู้วิจัยไปถึงสถานีเอกมัยก่อนแล้วค่อยย้อนกลับไป ถนนสุขุมวิท ซอย 1 ซึ่งเป็นที่ตั้งของสมาคมยูหนาน โดยเขาทำงานและพักอาศัยอยู่ที่นั่นเลย พร้อมกับเล่าประวัติบางส่วนว่าเขาออกมาจากประเทศจีนนานกว่า 30 ปีแล้ว และได้ถามสารทุกข์สุกดิบ ของอาจารย์รุ่นเก่า ๆ ของมหาวิทยาลัยครูยูหนานในปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร แล้วพูดอย่างหวัหวัใจว่า “ผมออกจากบ้านมา 30 ปี ครึ่งชีวิตเลยนะ” แต่ผู้วิจัยตอบเขาไปว่า “30 ปี สำเนียงพื้นเมืองของคุณ ไม่ได้เปลี่ยนไปเลย” ทำให้ใบหน้าของนายหลิว มีรอยยิ้มที่แฝงไปด้วยความดีใจที่ได้พบกับคนบ้าน เดียวกัน พูดคุยด้วยภาษาพื้นเมืองในต่างบ้านต่างเมือง ผู้วิจัยจึงขออนุญาตสัมภาษณ์ ซึ่งเขายินดีและบอก ว่า “พรุ่งนี้ตอนบ่าย ถ้าคุณว่าง มาพบผมได้ที่สมาคมยูหนาน คงมาถูกนะ” ในวันที่ไปสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยเตรียมใบชาจากยูหนานเป็นของฝากให้เขาด้วย

ตารางที่ 3.1 ข้อมูลภูมิหลังของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	พื้นที่วิจัย	ปีเกิด	เพศ	บ้านเกิด	การศึกษา ก่อนออกจาก จีน	อาชีพเงินจีน	ปีเข้ามา ไทย	อาชีพปัจจุบันในไทย
1	หลี่ กุ่ยเฉิง	กรุงเทพฯ	1963	ชาย	อำเภอฉาวหยัง กวางตุ้ง	ไม่จบ ม. 6	นักเรียน	1980	เจ้าของสถานีโทรทัศน์ และ CEO บริษัท กรุ๊ป
2	หลิว ไฉ	เขียงราย	1949	ชาย	สิบสองปันนา ยูนนาน	ไม่จบ ม. 6	ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการ ต่างประเทศของอำเภอหมิงหยั	1982	ผู้ค้าสินค้าจีนไทยและ เจ้าของร้านอาหารจีน
3	หลิว จื่อหวิน	กรุงเทพฯ	1958	ชาย	เมืองเป่ย์ซัน ยูนนาน	ปริญญาตรี	คนงานโรงงานยี่เคมีเมืองเป่ย์ซัน	1984 จาก จีนไปพม่า 2004 จาก พม่ามาไทย	เลขานุการใหญ่ของ สมาคมยูนนาน
4	เจิน เซียน เซียน	กรุงเทพฯ	1958	หญิง	อำเภอฝิ่งซู่ กวางตุ้ง	ปริญญาตรี	จิตรกรในศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ	1989	ศาสตราจารย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5	หัน จงว่	กรุงเทพฯ	1963	หญิง	อำเภอเฉียนเจียน หูเป่ย์	อนุปริญญา	บรรณาธิการนิตยสาร	1990	CEO บริษัทสื่อมวลชน
6	กวน ชี้ตัง	กรุงเทพฯ	1959	ชาย	อำเภอไถซาน กวางตุ้ง	ม. 3	คนงานในฟาร์มชาวจีนโพ้นทะเล	1990	ครูสอนภาษาจีน
7	เจี๋ย ลงทง	กรุงเทพฯ	1963	ชาย	เมืองฉั่วเถา กวางตุ้ง	ปริญญาตรี	ข้าราชการในกองการจัดกรกิจการ ทะเลของเมืองกว่างโจว	1991	CEO บริษัท กรุ๊ป

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	พื้นที่วิจัย	ปีเกิด	เพศ	บ้านเกิด	การศึกษาก่อนออกจากจีน	อาชีพในจีน	ปีเข้ามาอาศัยในไทย	อาชีพปัจจุบันในไทย
8	เผิง หมย	กรุงเทพฯ	1955	หญิง	เมืองจีหลิน จีหลิน	ปริญญาตรี	ครูสอนภาษาอังกฤษ	1991	เจ้าของบริษัทน้ำผลไม้
9	ช่าง เขียนหมิง	กรุงเทพฯ	1963	ชาย	ซานตง	ปริญญาตรี	ผู้จัดการบริษัทสาขาของรัฐบาลกิจ	1996	เจ้าของภัตตาคารอาหารจีน มีสาขา 12 แห่ง
10	ซือ เทา	เฉิงไห่ใหม่	1969	ชาย	เมืองจีไป๋ ซานตง	ปริญญาตรี	รองผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ในเมืองจีไป๋	2000	ผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์ไม้
11	หม่า เจียงฮ่า	กรุงเทพฯ	1979	ชาย	เมืองเฉิงกวาง ยูนนาน	ปริญญาตรี	นักศึกษาเพิ่งจบ	2004	ผู้ค้าเครื่องใช้ไฟฟ้าและเครื่องดนตรี
12	หลู่ อัน	เฉิงไห่ใหม่	1979	ชาย	เมืองคุนหมิง ยูนนาน	ปริญญาตรี	ผู้ประกอบการชาว	2004	ครูสอนภาษาจีนในโรงเรียนนานาชาติ
13	หวัง เป่จาง	กรุงเทพฯ	1964	ชาย	เมืองจีหยัง กวางตุ้ง	ม. 6	พนักงานในบริษัทการค้า	2007	ผู้ค้าสินค้าฮาร์ดแวร์
14	หวาง โฮ่เซียน	เฉิงไห่ใหม่	1988	หญิง	อำเภอไป๋เป่ กวางสี	ม.6	นักเรียนเพิ่งจบ	2007	ผู้ค้าผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์
15	เสี่ยว หลง	เฉิงไห่ใหม่	1989	ชาย	เมืองอู๋ชู่ ยูนนาน	ม.6	นักเรียน	2009	ผู้ช่วยงานในบริษัทการท่องเที่ยว
16	หลี่ จินหมย	เฉิงไห่ใหม่	1985	หญิง	เมืองชู่จี้ชิ่ง ยูนนาน	ปริญญาตรี	นักศึกษาเพิ่งจบ	2010	ครูสอนภาษาจีน
17	จาง หยวน	เฉิงไห่ใหม่	1988	ชาย	เมืองชู่จี้ชิ่ง ยูนนาน	ปริญญาตรี	นักศึกษาเพิ่งจบ	2011	ครูสอนภาษาจีน

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

ลำดับ	ผู้ให้ข้อมูล	พื้นที่วิจัย	ปีเกิด	เพศ	บ้านเกิด	การศึกษาก่อนออกจากจีน	อาชีพในจีน	ปีเข้ามาอาศัยในประเทศไทย	อาชีพปัจจุบันในประเทศไทย
18	หวัง หู่	เซี่ยงไฮ้ใหม่	1973	หญิง	เมืองตุนหมิง ยูนนาน	ปริญญาตรี	ทำงานในบริษัทขายเครื่องอิเล็กทรอนิกส์	2011	ไม่ทำงาน
19	หมี่ เจีย	เซี่ยงไฮ้ใหม่	1985	ชาย	เมืองเทียนจิน	ปริญญาตรี	ผู้แทนขายยา	2012	เปิดร้านอาหารจีน
20	จาง ซู่หว่	เซี่ยงไฮ้ใหม่	1971	ชาย	เมืองปักกิ่ง	ปริญญาตรี	นักธุรกิจโบราณวัตถุ	2012	ซื้อขายหุ้นผ่านทางอินเทอร์เน็ต
21	อู๋ เหวียน	เซี่ยงไฮ้ใหม่	1975	หญิง	เมืองยู่หยิง หูหนาน	ม. 4	เปิด Guest House ในลี่เจียง	2013	กำลังเตรียมจะเปิดโรงแรม
22	เว่ เจิน	เซี่ยงไฮ้ใหม่	1980	หญิง	Huai Bei อานฮุย	ปริญญาตรี	สถาปนิกภูมิทัศน์ที่เซี่ยงไฮ้	2013	ไม่ทำงาน

จากตารางที่ 3.1 ผู้ให้ข้อมูลชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ ที่ได้มาโดยด้วยกลวิธีดังกล่าวข้างบนนั้น มีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งอาชีพ ช่วงเวลาที่มาไทย ภูมิลำเนาเดิม และภูมิภาคที่อยู่ในจีน และอาชีพในไทย ฯลฯ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การวิจัยนี้ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามประมาณ 1 ปี คือตั้งแต่ เดือนเมษายน ค.ศ.2013 - เมษายน ค.ศ.2014

พื้นที่ในการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลในกรุงเทพมหานครและจังหวัดเชียงใหม่ โดยเหตุผลที่เลือกพื้นที่กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่วิจัยนั้น เพราะว่ากรุงเทพฯ เป็นเมืองหลวง มีฐานะที่เป็นศูนย์กลางด้านการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศไทย มีชุมชนชาวจีนขนาดใหญ่ ประกอบด้วยชาวจีนทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากมาช้านาน ส่วนเชียงใหม่เป็นหัวเมืองทางภาคเหนือ มีความสะดวกและแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก ตั้งอยู่ไม่ไกลจากประเทศจีน ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวชาวจีนได้หลั่งไหลเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จำนวนมาก จนกลายเป็นสถานที่หนึ่งที่เป็นเป้าหมายของชาวจีนอพยพมารุ่นใหม่ อีกประการหนึ่งคือ กรุงเทพฯ และเชียงใหม่ มีสนามบินนานาชาติที่มีเที่ยวบินตรงมาจากจีนแผ่นดินใหญ่ ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงกำหนดกรุงเทพมหานครและจังหวัดเชียงใหม่ เป็นครั้งนี้

แหล่งข้อมูล

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือคนจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่ จำนวน 22 คน โดยพิจารณาคัดเลือกให้มีความหลากหลายด้านอายุ ภูมิลำเนาเดิม การศึกษา สถานภาพด้านอาชีพในจีน อาชีพการงานในไทย ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย เป็นหลัก รวมถึงข้อมูลด้านเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และข้อมูล que ผู้ให้ข้อมูลเผยแพร่ในWeChat

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ เน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เป็นหลัก รวมถึงติดตามข้อมูลส่วนตัวที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโพสต์ใน WeChat กับ การวิจัยข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) คือ ตรวจสอบด้านเวลา สถานที่ และบุคคล ซึ่งทำได้โดยการสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลอื่น หรือเปลี่ยนเวลาแล้วถามซ้ำหลายครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มด้วยการตรวจสอบข้อมูลที่ได้หลังการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้ทราบว่า มีประเด็นใดที่ยังตกหล่นและต้องมีการเพิ่มเติมบ้าง และเมื่อทำการตรวจสอบข้อมูลแล้ว จึงทำการจำแนก และจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละประเด็นและหาข้อสรุป โดยนำข้อมูลมาจัดระบบ ถอดเทปบันทึกเสียงคำต่อคำ และข้อมูลจากบันทึกสนาม (Field Note) จัดพิมพ์ข้อมูลลงเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Word หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำชีวประวัติชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่จากผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 4 คน มาเรียบเรียงแบบพรรณนาความ เพื่อนำพาผู้อ่านเข้าไปสู่ชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่โดยผ่านการบอกเล่าเรื่องอย่างละเอียดและมีชีวิตชีวา เข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกและวิถีคิดของชาวจีนอพยพรุ่นใหม่ได้ง่ายขึ้น

ส่วนข้อมูลที่ได้จากการให้สัมภาษณ์ชาวจีนโพ้นทะเลรุ่นใหม่อีก 18 คนนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอตามประเด็นต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในบทวิเคราะห์ การนำเสนอแบบนี้ไม่ได้หมายความว่าเรื่องราวของทั้ง 4 คน ที่เลือกมามีความโดดเด่นหรือน่าสนใจกว่าคนอื่น แต่เงื่อนไขที่เลือกมานั้นมีหลายประการ เช่น ความสมบูรณ์ของข้อมูล การยินยอมให้เปิดเผยข้อมูล และสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

เนื่องจากสมาคมจีน (华人社团) ถือเป็นเสาหลักของสังคมจีนในไทย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาและสภาพปัจจุบันของเสาหลักนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกนำเสนอชีวประวัติของเจ้าหน้าที่ของสมาคมจีน 1 คน ส่วนนักธุรกิจคนที่อยู่ประเทศไทยนานกว่า 20 ปี จนกลายเป็นเจ้าของบริษัทที่มีสาขาและเครือข่ายธุรกิจจำนวนมาก อีกทั้งมีบทบาททางการเมืองที่ประเทศจีนในปัจจุบันด้วย ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายชาวจีนโพ้นทะเลกับจีนแผ่นดินใหญ่ การนำเสนอเรื่องราวของนักแสวงโชค หรือผู้ประกอบการขนาดเล็ก เพื่อให้เห็นถึงความพยายามของผู้ที่ด้อยโอกาสในสังคมจีน และเรื่องราวของผู้อพยพเพื่อความปลอดภัยด้านระบบนิเวศนั้น สามารถ

สะท้อนถึงปัญหาสังคมจีนในยุคนี้ และการตัดสินใจของคนในสังคมจีนที่ต้องการยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกนำเสนอประวัติชีวิตของผู้ให้ข้อมูล 4 คน ดังนี้

1. เลขานุการใหญ่สมาคมจีน
2. นักธุรกิจ (ผู้ประกอบการขนาดใหญ่)
3. นักแสวงโชค (นักธุรกิจขนาดเล็ก)
4. ผู้อพยพเพื่อความปลอดภัยของระบบนิเวศ

